

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

ภาคอร จันทรรณมา^{1*} และ กมลพร สอนศรี²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นถึงการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคใต้ 2) เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ 3) เพื่อเป็นแนวทางในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 320 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่อยู่ในเกณฑ์ระดับที่ 4-5 และผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า จากการเปรียบเทียบแนวความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาทั้ง 5 ภาค โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจในหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และได้นำความรู้และประสบการณ์ที่มีมาถ่ายทอดให้กับครูผู้สอน และร่วมกันนำมาปฏิบัติ แต่เนื่องจากนำมาปฏิบัติไม่ต่อเนื่อง จึงเห็นว่าบางโรงเรียนทำสำเร็จ แต่บางโรงเรียนทำไม่สำเร็จ ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา หลักความโปร่งใส

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน โทร. 06-1968-6495 อีเมล: pakaorn007@gmail.com

Use of Good Governance Principles in Managing the Educational Institutions

Pakaorn Chantarakana^{1*} and Kamolporn Sornsri²

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the opinion about the use of good governance principles in the educational institutions management in 5 regions including the Northern, the Eastern, the Northeastern, the Central and the Southern Regions. 2) To compare the use of good governance principles in the educational institutions management in 5 regions including the Northern, the Eastern, the Northeastern, the Central and the Southern Regions. 3) To utilize the concept in using good governance principles in the educational institutions management in 5 regions including the Northern, the Eastern, the Northeastern, the Central and the Southern Regions. This research is the study of the combination among total population used in this research. The research sample group consisted of 320 educational institutions administrators and teachers. The research was conducted by using the Stratified Random Sampling. The tool for this research was survey questionnaire. The research statistics were Average and Standard Deviation (SD). From the qualitative research, we have found that there was the use of good governance principles in the educational institutions management in 5 regions. The use of good governance principles in the educational institutions management in 5 regions was overall at a high level at 4-5 rates. In addition, the results of the Qualitative Research showed that from the comparison of the educational institutions administrators and teachers in the use of good governance principles in these 5 regions, their overall opinion was not different. The reasons were high capability of these educational institutions administrators and their understanding about the administration concept according to the good governance principles. They also transferred the knowledge and experiences to teachers and collaborated with each other in the implementation. But they did not implement such ideas on the continuous basis. Therefore, we will see that some schools were successful and some schools were not, depending on these educational institutions administrators.

Keywords: good governance principles, educational institutions management, educational institutions administrators, transparency principles

¹ Doctorate Degree Student of Public Administration Program, Department of Public Policies and Public Management, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

² Assistant Professor, Department of Public Policies and Public Management, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

* Corresponding Author Tel. 06-1968-6495 e-mail: pakaorn007@gmail.com

1. บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 35 ยังกำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อให้การบริหารงานสถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ และมีความเข้มแข็ง [1] โดยนัยนี้การบริหารงานโรงเรียนอย่างมีธรรมาภิบาลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังมีการนำแนวบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) มาใช้ ซึ่งมีหลักการสำคัญ ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบถ่วงดุล [2] ซึ่งหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นถือได้ว่าสอดคล้องกับหลักการของธรรมาภิบาล

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อต้องการศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนนั้นมีแนวคิดหรือทัศนคติอย่างไรต่อเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคนตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ อันจะส่งผลให้ได้รับความศรัทธา นำเชื่อถือจากครู นักเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีสมรรถภาพหรือศักยภาพ ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถในการบริหารจัดการ และความรู้ความเข้าใจแนวทางการบริหารงานและการจัดการศึกษาต้องบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษานั้นควรมีการประเมินผลการใช้นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้เปรียบเทียบก่อนและหลังการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ว่าเกิดผลที่เป็นรูปธรรมอย่างไรบ้าง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นถึงการนำใช้หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคใต้

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลางและภาคใต้

2.3 เพื่อเป็นแนวทางในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลางและภาคใต้

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ข้าราชการครู 5 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลางและภาคใต้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และข้าราชการครู ใน 5 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคใต้ จำนวนทั้งสิ้น 320 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น [3] (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้น (Strata) และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ตามรายละเอียดดังนี้

3.2.1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

3.2.2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เป็น

คำถามแบบวัดประเมินค่า (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา 5 ระดับ ของ Best & Kahn [4]

3.2.3 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด โดยมีข้อความระบุถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้อำนวยการสถานศึกษา และข้าราชการครู

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ตามหลักนิติธรรม

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ตามหลักนิติธรรม	ภาคกลาง		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ภาคใต้	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. มีการออกระเบียบข้อกฎหมายที่รองรับได้ในองค์กรหรือข้อบังคับต่าง ๆ มีความเสมอภาคและเป็นธรรม	4.00	0.67	4.02	0.60	4.28	0.70	3.97	0.80	4.19	0.71
2. มีการบริหารงานด้วยความเป็นธรรม เสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติ	3.83	0.79	4.02	0.60	4.23	0.56	4.06	0.75	4.11	0.67
3. กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยมอบหมายงานให้บุคลากรได้ทำงานตามความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ และตามเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.00	0.59	4.11	0.67	4.23	0.53	4.11	0.72	4.19	0.47
4. มีการดำเนินการส่งเสริมให้ท่านทำงานโดยยึดหลักนิติธรรม	3.98	0.58	4.09	0.58	4.28	0.52	4.14	0.66	4.20	0.57
5. การบริหารงานธุรการ การเงิน งบประมาณ พัสดุ เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ	4.11	0.51	4.22	0.70	4.39	0.52	4.14	0.73	4.33	0.59
รวม	3.98	0.63	4.09	0.63	4.28	0.57	4.08	0.73	4.20	0.60

จากตารางที่ 1 พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ตามหลักนิติธรรม ค่าเฉลี่ยโดยรวมภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคในด้านหลักนิติธรรมพบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.39$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ภาคใต้ และ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ตามหลักคุณธรรม

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ตามหลักคุณธรรม	ภาคกลาง		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ภาคใต้	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. บุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนของโรงเรียนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4.06	0.59	4.22	0.72	4.27	0.51	4.22	0.75	4.34	0.51
2. บริหารวิชาการโดยยึดหลักคุณธรรมมีภาวะความเป็นผู้นำปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา	4.11	0.59	4.06	0.79	4.19	0.50	4.17	0.75	4.27	0.62
3. มีการปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคลากร	4.05	0.58	4.17	0.77	4.25	0.47	4.28	0.65	4.27	0.57
4. บริหารงานกิจการนักเรียนโดยการรณรงค์จัดกิจกรรมส่งเสริมความมีคุณธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่นักเรียนตามนโยบายของโรงเรียน	4.09	0.61	4.11	0.69	4.33	0.51	4.27	0.67	4.25	0.56
5. บริหารงานความสัมพันธ์ชุมชนโดยใช้หลักในการสร้างมนุษยสัมพันธ์	4.19	0.61	4.11	0.69	4.22	0.52	4.11	0.62	4.25	0.56
รวม	4.10	0.60	4.13	0.73	4.25	0.50	4.21	0.69	4.28	0.57

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาในประเทศไทยทั้ง 5 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้

4.1.1 ผลการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักนิติธรรม

ภาคเหนือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.20$) อยู่ในระดับมาก ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.99$) อยู่ในระดับปานกลาง

4.1.2 ผลการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักคุณธรรม

จากตารางที่ 2 พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ตามหลักคุณธรรมค่าเฉลี่ยโดยรวมภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคในด้านหลักคุณธรรม พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.33$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ภาคตะวันออก

และภาคเหนือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.27$) อยู่ในระดับมาก ส่วนภาคกลาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.11$) อยู่ในระดับมากเช่นกัน

4.1.3 ผลการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักความโปร่งใส

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ตามหลักความโปร่งใส

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ตามหลักความโปร่งใส	ภาคกลาง		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ภาคใต้	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1. มีระบบการตรวจสอบการทำงานภายในหน่วยงาน	4.03	0.62	4.06	0.69	4.28	0.58	4.06	0.77	4.22	0.49
2. มีการจัดซื้อจัดจ้าง และงบประมาณเป็นไปตามแผนที่กำหนดอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้	4.19	0.59	4.09	0.77	4.31	0.53	4.19	0.71	4.39	0.52
3. มีการเผยแพร่ข้อมูลจากหน่วยงานอย่างเปิดเผย และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีตามความเหมาะสม	4.03	0.56	3.88	0.79	4.22	0.52	4.25	0.71	4.17	0.63
4. กระบวนการพิจารณาความคิดเห็นความชอบเป็นไปอย่างโปร่งใส และเปิดเผยต่อประชาชน	3.94	0.73	4.03	0.80	4.22	0.60	4.16	0.86	4.13	0.60
5. มีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง	3.94	0.66	4.02	0.72	4.28	0.52	4.13	0.68	4.16	0.51
รวม	4.03	0.63	4.02	0.75	4.26	0.55	4.16	0.75	4.21	0.55

จากตารางที่ 3 พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ตามหลักความโปร่งใส ค่าเฉลี่ยโดยรวมภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.13$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคในด้านหลักความโปร่งใส พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.39$) อยู่ในระดับมาก รองลงมา

คือ ภาคตะวันออก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.25$) อยู่ในระดับมาก ส่วนภาคเหนือ และภาคกลาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.94$) อยู่ในระดับปานกลาง

4.1.4 ผลการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ตามหลักการมีส่วนร่วม

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ตามหลักการมีส่วนร่วม	ภาคกลาง		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ภาคใต้	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1. เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียน	3.95	0.74	4.16	0.72	4.28	0.70	4.20	0.69	4.13	0.75
2. เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบงบประมาณ	3.98	0.68	4.09	0.71	4.19	0.66	4.13	0.79	4.19	0.64
3. งานบุคลากรด้วยความโปร่งใส แสดงหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลงานของบุคลากรอย่างชัดเจน	3.98	0.65	4.08	0.74	4.23	0.56	4.17	0.77	4.22	0.63
4. มีส่วนร่วมในการศึกษาและพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการปฏิบัติงาน	3.98	0.65	4.16	0.67	4.23	0.66	4.13	0.72	4.16	0.57
5. มีการประชาสัมพันธ์ให้ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ในผลสำเร็จในการบริหารงาน	4.02	0.58	4.09	0.73	4.27	0.54	4.13	0.72	4.17	0.52
รวม	3.98	0.66	4.12	0.71	4.24	0.63	4.15	0.74	4.17	0.62

จากตารางที่ 4 พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ตามหลักการมีส่วนร่วม

รวม ค่าเฉลี่ยโดยรวมภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคในด้านหลักการมี

ส่วนร่วม พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.22$) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ภาคตะวันออก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.20$) อยู่ใน ระดับมาก ส่วนภาคเหนือ และภาคกลาง มีค่าเฉลี่ย

น้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.98$) อยู่ในระดับปานกลาง

4.1.5 ผลการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ บริหารสถานศึกษาตามหลักความรับผิดชอบ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ตามหลักความรับผิดชอบ

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ตามหลักความรับผิดชอบ	ภาคกลาง		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาค ตะวันออก		ภาคใต้	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. มีการกำหนดทิศทางและแผนงานการทำงานที่ชัดเจน รวมทั้งผู้รับผิดชอบในแต่ละงาน	4.08	0.54	4.06	0.66	4.28	0.52	4.20	0.72	4.27	0.54
2. หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนการประเมินผลการเรียน การนิเทศกำกับและติดตามการปฏิบัติงานด้วยความ รับผิดชอบ	4.08	0.48	4.11	0.74	4.27	0.51	4.27	0.65	4.25	0.54
3. งานธุรการ การเงิน งบประมาณ พัสดุ โดยให้บุคลากร รับผิดชอบร่วมกัน และผู้บริหารติดตามการปฏิบัติงานด้วย ความรับผิดชอบ	4.13	0.55	4.19	0.75	4.39	0.58	4.28	0.68	4.28	0.49
4. งานกิจการนักเรียนด้วยความรับผิดชอบและเกิดผล ประโยชน์ที่ดีตามนโยบาย	4.08	0.54	4.09	0.75	4.20	0.57	4.20	0.74	4.20	0.44
5. มีการสร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ ต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน	4.03	0.59	4.11	0.65	4.19	0.47	4.25	0.74	4.19	0.53
รวม	4.08	0.54	4.11	0.71	4.27	0.53	4.24	0.70	4.24	0.51

จากตารางที่ 5 พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมา ใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ตามหลักความ รับผิดชอบ ค่าเฉลี่ยโดยรวมภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.28$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคในด้านหลัก ความรับผิดชอบ พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.39$) อยู่ในระดับมาก รองลงมา

คือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.28$) อยู่ในระดับมาก ส่วนภาคเหนือ และภาคกลาง มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.19$) อยู่ในระดับมากเช่นกัน

4.1.6 ผลการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ บริหารสถานศึกษาตามหลักความคุ้มค่า

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ตามหลักความคุ้มค่า

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ตามหลักคุ้มค่า	ภาคกลาง		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาค ตะวันออก		ภาคใต้	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ได้รับการมอบหมายให้ปฏิบัติงานตามความรู้ และ ความสามารถของตนเอง	3.98	0.65	4.16	0.74	4.31	0.59	4.23	0.73	4.28	0.52
2. งานธุรการ การเงิน งบประมาณ พัสดุ การจัดสวัสดิการ ด้วยความประหยัด คุ้มค่าได้ประโยชน์แก่ส่วนรวม	4.03	0.62	4.11	0.67	4.33	0.59	4.22	0.70	4.25	0.54
3. มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรสายวิชาการและสาย สนับสนุน จัดทำและใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอย่างคุ้มค่าและเกิด ประโยชน์สูงสุด	3.95	0.68	4.14	0.64	4.17	0.58	4.17	0.70	4.20	0.60
4. งานกิจการนักเรียน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนการสอน	4.05	0.68	4.11	0.69	4.28	0.60	4.08	0.70	4.17	0.55
5. มีการประเมินผลความคุ้มค่าในการปฏิบัติงานของบุคลากร และการดำเนินงานของสถาบันอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องทุกปี	4.02	0.60	4.13	0.66	4.14	0.56	4.23	0.61	4.30	0.46
รวม	4.01	0.65	4.13	0.68	4.25	0.58	4.19	0.69	4.24	0.53

จากตารางที่ 6 พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ตามหลักความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาคในด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.30$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ภาคตะวันออก และภาคเหนือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.23$) อยู่ในระดับมาก ส่วนภาคกลาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.95$) อยู่ในระดับปานกลาง

4.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษา

จากการสัมภาษณ์โรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า โดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องการบริหารงานบุคคลกับการบริหารการศึกษามีความเกี่ยวข้องกันเพราะ การบริหารงานบุคคลคือการจัดคนเข้าทำหน้าที่ให้เหมาะสมกับงานซึ่งบุคลากรทางการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญหนึ่งที่จะช่วยทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ในเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษานั้น ส่วนใหญ่มีความเห็นพร้อมกันในหลักคุณธรรมเป็นอันดับหนึ่ง หลักการมีส่วนร่วม โปร่งใส และมีความรับผิดชอบ และยังพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กจะมีประสบความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในโรงเรียนมากกว่าขนาดอื่นๆ

จากการสัมภาษณ์โรงเรียนขนาดกลาง พบว่า โดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องการบริหารงานบุคคลกับการบริหารการศึกษามีความเกี่ยวข้องกัน ในเรื่องของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้บริหารในสถานศึกษานั้น พบว่า การใช้ 4 เอ็ม กับธรรมาภิบาล สามารถใช้ควบคู่กันไปได้เป็นอย่างดี ใช้ได้ตั้งแต่ คน การคัดเลือกบุคลากรเข้ามาก็ต้องใช้หลักธรรมาภิบาล ไม่งั้นจะเกิดการใช้เส้นสาย หรือระบบอุปถัมภ์ โครงสร้างของโรงเรียนในระบบราชการเป็นแนวตั้ง สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยเรื่องคุณธรรมอย่างยิ่งในการบริหารจัดการ การบริหารให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ประสบความสำเร็จต้องมีหลักธรรมาภิบาลทุกข้อ

จากการสัมภาษณ์โรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า โดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องการบริหารงานบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา เพราะคุณภาพการศึกษา

ไม่อาจจะดีไปกว่าคุณภาพครู ในเรื่องของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา มีความเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการในโรงเรียน สามารถบ่งชี้ไปถึงคุณภาพของการบริหารโรงเรียนได้อย่างแน่นอน จึงมีความจำเป็นต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม ในภาคปฏิบัติทางโรงเรียนก็ดำเนินการภายใต้หลักธรรมาภิบาล

5. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผู้วิจัยได้นำไปสู่การอภิปรายผลดังนี้

ด้านหลักนิติธรรม พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้รับการเอาใจใส่จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ผลจากการวิเคราะห์ทั้ง 5 ภาค พบว่า หลักนิติธรรมคือ กฎ กติกา ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เป็นองค์ประกอบของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งกฎ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรม จึงต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาค สอดคล้องกับแนวคิดของอานันท์ ปันยารชุน [5] อ้างถึงใน ธีรวัฒน์ ชูญาติ [6] กล่าวถึงหลักนิติธรรมว่า ทั้งเจตนาธรรมและการบังคับใช้ ต้องเสมอภาคและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย เพื่อประโยชน์ต่อคนหมู่มาก ไม่ใช่เพื่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รวมทั้งเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจในการปฏิบัติตามกฎหมาย

ด้านหลักคุณธรรม พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้มีการนำหลักการคุณธรรมมาใช้ในการปฏิบัติในสถานศึกษา จากผลการวิเคราะห์ทั้ง 5 ภาค พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้พัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาการ และด้านคุณธรรมอยู่ตลอดเวลา

ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนจะต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีการวางแผนการดำเนินงาน การจัดงบประมาณ การ

ประสานงาน มีการพยายามให้การดำเนินงานทุกอย่างที่เกิดขึ้นมีความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ตรวจสอบได้ อันสร้างความวางใจซึ่งกันและกันและชุมชน ซึ่งสอดคล้องคำอธิบายของ Amartya Sen [7] ที่ได้อธิบายว่า “การรับประกันความโปร่งใสเป็นหมวดหมู่หนึ่งที่สำคัญของเสรีภาพที่เป็นอุปกรณ์ (Instrumental Freedom) และการรับประกันนี้ เป็นบทบาทที่ชัดเจนในการเป็นเครื่องมือป้องกันการคอร์รัปชัน การละเลยหน้าที่ทางการเงิน และการเกี่ยวข้องกับความทุจริต” กล่าวคือ ความโปร่งใสเป็นเครื่องมือที่จะทำให้เป้าหมายอื่นๆ บรรลุถึงความสำเร็จ เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการบริหารงานของรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งยังเป็นวิธีป้องกันคอร์รัปชันที่ดีที่สุด ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติในหลายๆ วงการ ไม่ว่าจะในภาครัฐ หรือในภาคเอกชนหันมาให้ความสนใจกับความโปร่งใสเพราะ มองเห็นประโยชน์ในหลายด้าน อาทิ

- 1) ความโปร่งใสสามารถสร้างความมั่นใจให้แก่นักลงทุน และเพิ่มความน่าเชื่อถือของสภาพเศรษฐกิจ
- 2) ความโปร่งใสมีหน้าที่เป็นเครื่องมือในการเพิ่มการตรวจสอบได้ของภาคเศรษฐกิจ และภาครัฐ
- 3) ความโปร่งใสเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) ความโปร่งใสเป็นหัวใจของประชาธิปไตย เพราะความโปร่งใส หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของรัฐบาลที่มีผลต่อชีวิตและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bellver & Kaufmann [8] ที่เกี่ยวกับการสร้างความโปร่งใสให้กับรัฐบาลในประเทศต่างๆ ทั่วโลกโดยแบ่งขอบเขตของความโปร่งใสเป็น 2 ลักษณะคือ ความโปร่งใสด้านเศรษฐกิจ/สถาบัน (Economic/institutional Transparency) และความโปร่งใสด้านการเมือง (Political Transparency) จากการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างระหว่างความโปร่งใสทางด้านเศรษฐกิจ/สถาบัน และความโปร่งใสทางการเมืองมีความแตกต่างภายในระดับประเทศอย่างมาก ผู้วิจัยเสนอว่า การทำให้เกิดความโปร่งใสขึ้นได้โดยไม่ต้องใช้ทรัพยากรมากมาย เนื่องจากความโปร่งใสมักจะช่วยรัฐบาลประหยัดทรัพยากรสาธารณะ (Public Resources) และมักจะเป็นเครื่องมือที่สามารถแทนองค์การอิสระ และองค์กรตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพมากกว่าและใช้ค่าใช้จ่ายน้อยกว่า

ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบงบประมาณ มีการพิจารณาปัญหาและการแก้ไขปัญหา ร่วมกันสำหรับผู้ปกครองซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนก็เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา

ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดทิศทางและแผนงานการทำงานที่ชัดเจนรวมทั้งผู้รับผิดชอบในแต่ละงาน การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดของงาน คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ และความถูกต้องครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และจำนวนของการร้องเรียนหรือกล่าวหาที่ได้รับ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของคน

ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้การบริหารการจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม มีการพัฒนาความสามารถของบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.1.1 ควรนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาถึงความเหมาะสมในการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง และแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารงานของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

6.1.2 ควรจัดเวทีเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอน เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรนำงานวิจัยนี้ไปต่อยอด เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาที่ดีเด่น หรือสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี เพื่อเจาะลึกถึงผู้บริหารที่นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา

6.2.2 ควรศึกษาถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมกับการบริหารงานในยุคปัจจุบัน

6.2.3 ควรมีการใช้หลักธรรมาภิบาลควบคู่ไปกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของข้าราชการในสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนตั้งแต่ระดับซี 8 คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดโรงเรียนขนาดใหญ่ขึ้นไปที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คน ขึ้นไป ส่วนสถานศึกษาที่เป็นมหาวิทยาลัย ตั้งแต่ระดับ 9 ขึ้นไป ที่เป็นตั้งแต่คณบดี ผู้ช่วยอธิการบดี รองอธิการบดีและอธิการบดี และควรใช้คู่กับ 2 หน่วยงานนานาชาติตามที่อนุสัญญาสหประชาชาติกล่าวไว้คือ การมีทีมล่าคอร์รัปชันนานาชาติ (ICHA)^A และทีมติดตามทรัพย์สินคืนให้กับเจ้าของ (STAR)^B ที่องค์กรนี้จะเป็นส่วนระหว่างกลุ่ม world bank กับ สำนักงานอาชญากรรมและยาเสพติดของสหประชาชาติ (UNODC)

7. เอกสารอ้างอิง

[1] Law Development Research Group. (2003). [online]. Handbook on the Administration for Schools as Juristic Persons. [cited December

28, 2011]. Available from <http://kormor.obec.go.th/arti/arti002.pdf>

[2] Uthai Boonprasert. (1999). Administration Guidelines and the School Administration through the School-Based Management. Bangkok: The Teachers' Council of Thailand. Khurusapha. (in Thai)

[3] Krejcie, R.V., and Morgan, D.W. (1970) "Determining Sample Size of Research Activities," Journal of Education and Psychological Measurement. Vol. 30 : 607-610.

[4] Best, J.W., & Kahn, J., V. (1993). Research in Education. Boston : Allyn and Bacon.

[5] Anand Panyarachun. (2000). Some Views in Pursuing the Corporate Governance Standards. Nonthaburi : Office of the Civil Service Commission. (in Thai)

[6] Teerawat Chuyat (2009). Good Governance Practices in the Administration of Basic Education Insti. (n.p.). (in Thai)

[7] Sen, A. (1999). Development as Freedom. New York : Alfred A. Knopf.

[8] Bellver, A. And Kaufman, D. (2005). Transparenting Transparency Initial Empirics and Policy Applications. Discussion paper at the IMF conference on transparency and integrity. July 6-7, 2005.

^A ICHA = International Corruption Hunter Alliance ทีม/แนวร่วมนักล่าคอร์รัปชันนานาชาติทำหน้าที่ต่อสู้กับสินบนข้ามชาติและการเชื่อมโยงการทุจริตเพื่อล้างเอาข้อมูลการไหลทางการเงินออกมา ควรใช้กับความยุติธรรมที่เป็นอิสระ การทำงานนั้นต้องปราศจากอิทธิพลทางการเมือง (Ruediger Reiff's Utube, หัวหน้าพนักงานอัยการ สำนักงานอัยกลางต่อต้านคอร์รัปชัน เบอร์ลิน อ้างอิงจาก <http://www.worldbank.org/en/about/unit/integrity-vice-presidency/icha>

^B STAR= The Stolen Asset Recovery Initiative เป็นหุ้นส่วนระหว่าง กลุ่มเว็ลแบงก์ กับ สำนักงานอาชญากรรมและยาเสพติดของสหประชาชาติ (UNODC) ที่พยายามร่วมมือกันระดับชาติในการตรวจเช็คที่พำนักของเงินทุนที่ทุจริต ซึ่ง STAR ทำงานกับประเทศที่กำลังพัฒนาและเป็นศูนย์กลางทางการเงินที่จะป้องกันการฟอกเงินของรายได้ที่ทุจริตและเพื่ออำนวยความสะดวกอย่างเป็นระบบมากขึ้นและดึงกลับทรัพย์สินที่ถูกขโมยคืนมา อ้างใน <http://star.worldbank.org/star/> ข้อมูลทั้ง 2 หน่วยงานมาจากโครงการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2560 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันแห่งชาติ